

Motion till riksdagen 2022/23:967

av **Martin Kinnunen m.fl. (SD)**

Ändamålsenlig kemikaliepolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetet med att reglera kemikaliers användning måste präglas av evidensbaserad forskning, rimliga överväganden mellan för- och nackdelar och stora säkerhetsmarginaler vad gäller människors hälsa och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att produkter riktade till barn bör bedömas synnerligen försiktigt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftning kring kemikalier bör präglas av vetenskap, innovationer och ständigt förbättrade kunskaper om kemikaliernas effekter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hanteringen av kemikalier i stor utsträckning kan skötas på EU-nivå och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverket för kemikalielagstiftningen så att inte småföretag missgynnas i avgiftsfördelningen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning för att tidigare upptäcka farliga ämnen i produkter och förhindra att de kommer ut på den svenska marknaden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett proaktivt kunskapslyftsarbete om farliga ämnen kopplat till import från företag utanför EU och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över kemikalieskatten och utreda hur skadliga kemikalier i hemelektronik kan reduceras genom lagstiftning eller genom teknisk utveckling, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fasa ut skadliga ämnen från kläder och skor och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur förekomsten av farliga kemikalier i människans närmiljö mest effektivt kan

reduceras genom lagstiftning eller genom teknisk utveckling och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda formerna för en miljöprövning som en del av godkännandeprocessen för läkemedel och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla handläggningen av ansökningar rörande nya kemikalier och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sträva efter dämpade kostnader för handläggning av ansökningar rörande kemikalier för svenska företag och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över punktskatten på bekämpningsmedel och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda sanering av Västerhavet i fråga om kemiska stridsmedel och ammunition och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverigedemokraterna är ett socialkonservativt parti där försiktighetsprincipen är av grundläggande betydelse. Detta utgör också grunden till partiets kemikaliepolitik. Kemikalier utgör en del av vardagen. Varje dag utsätter människan sig och naturen för kemikalier – naturligt förekommande, extraherade från naturens processer eller industriellt framställda. Detta är ingenting människor i regel tänker på. I många fall är den vardagliga exponeringen inte heller farlig. Begreppet ”giftig” står i stark relation till respektive ämnes koncentration och användningssätt. Kemikalier och deras interaktion kan vara ett komplext område. Även om enskilda kemikalier kan vara ofarliga kan de i kombination med varandra vara ohälsosamma. Effekterna av långvarig exponering kan också vara svåra att överblicka. Det bör i sammanhanget betonas att många i grunden mycket användbara kemikalier blir ohälsosamma om de används på ett felaktigt sätt, varför deras användning av naturliga skäl omgärdas av ett strikt regelverk.

Arbetet med att reglera kemikaliers användning måste präglas av evidensbaserad forskning, rimliga överväganden mellan för- och nackdelar och stora säkerhetsmarginaler avseende människors hälsa. Barn kan av olika skäl vara extra känsliga, varför produkter riktade till barn bör bedömas med stor noggrannhet. Förutom människors hälsa handlar det även om förtroendet för regelverk och myndigheter.

En genomtänkt kemikaliepolitik

En övergripande målsättning för svensk kemikaliepolitik bör vägledas av ambitionen att minska exponeringen av farliga och osäkra kemikalier, vilket gäller både människor och naturens ekosystem. Detta bör i möjligaste mån uppnås utan att företag och konsumenter drabbas genom att nyttiga produkter försvinner från marknaden. Dialogen mellan vetenskap, industri och konsumentorganisationer fungerar ofta på ett bra sätt, utan att politiker behöver reglera detaljerna. Vägen framåt bör sålunda vägledas av försiktighet såväl som folkbildning, vetenskap och innovationer, samt ständigt

förbättrade kunskaper om kemikaliers effekt på levande organismer. Nya smarta kemikalier och smarta användningssätt har potentialen att minska människans negativa påverkan på miljön, samtidigt som moderna, funktionella produkter lanseras på marknaden. Insatser inom forskning och utveckling inom agrokemi och ekotoxikologi bör ha denna målsättning. Att driva orealistiska och ovetenskapliga målsättningar om att ”avskaffa kemikalier” eller liknande är i sammanhanget att betrakta som kontra-produktivt, i synnerhet om deras enda egentliga effekt är att verksamhet, såsom jordbruk och industri, flyttar från Sverige till andra länder. Detta skulle ha en negativ effekt globalt sett.

Kemikalier på EU-nivå

Kemikaliepolitiken är i dag reglerad på EU-nivå genom Reach (Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals). Sedan inträdet i EU 1995 har kemikaliepolitiken ändrats väsentligt. Medlemsstaterna har överlåtit mer beslutsmyndighet till EU när det gäller kemikalielagstiftningen. Reach är en övergripande kemikalieförordning på EU-nivå men det finns även regler på kemikalieområdet som inte ryms under Reach-förordningen. Några exempel på kemikalieförordningar som inte ryms under Reach är hantering av bekämpningsmedel och kemikalier inom ett antal produktdirektiv och klassificering av märkning som ryms under det globala systemet GHS. EU har också inrättat en europeisk kemikaliemyndighet ECHA. Sverige har varit mycket aktiva i utvecklingen av den överstatliga kemikaliepolitiken. Den överstatlighet inom EU som inte behövs för att den inre marknaden ska fungera, är negativ. Däremot kan hanteringen av kemikalier i stor utsträckning ske på EU-nivå, så att inte enskilda länder får konkurrensfördelar, eller nackdelar, genom avvikande kemikalielagstiftning. Regelverket bör dock ses över så att inte småföretag missgynnas vad gäller fördelning av avgifter. Trots att kemikaliepolitiken är reglerad på EU-nivå finns det fortfarande visst nationellt utrymme för nationella bestämmelser. Några exempel på detta är tillståndsprövning av enskilda anläggningar och innehållsregistrering för kemiska produkter. Det är däremot inte möjligt att på nationell nivå totalförbjuda ämnen som redan granskats och blivit godkända genom Reach. Efter inträdet i EU har Sverige svårare att bedriva egna internationella processer mot kemikaliekonventionerna. Däremot har EU-lagstiftning större chanser att påverka den globala marknaden.

Tidigare kontroller

Genom EU gäller en kemikalielagstiftning som reglerar försäljning och användning av farliga kemikalier. Kemikalieinspektionen sköter tillsynsarbetet och testar varje år produkter på den svenska marknaden inom olika kategorier, och man kan konstatera att långt ifrån alla produkter lever upp till ställda krav. En utredning behöver tillsättas för att avgöra hur de produkter som inte lever upp till ställda krav på kemikalieområdet tidigare ska kunna upptäckas. Detta för att säkerställa att det inte ska förekomma farliga varor på den svenska marknaden initialt.

Handel från företag utanför EU

Internethandeln är utbredd och innebär ett enkelt sätt för konsumenter att införskaffa sig varor och att själva direktimportera från tredjeland. I ett nordiskt tillsynsprojekt lett av Kemikalieinspektionen, och som presenterades under våren 2020, kunde konstateras att nästan åtta av tio produkter som testades och som var köpta från företag utanför EU innehöll förbjudna ämnen som kan vara skadliga. Vanliga brister är innehåll av bly och bor. Importerade varor som visade sig ha flest brister var elektronikvaror.

Varor som säljs i Sverige och inom EU ska vara säkra att använda och måste följa EU:s kemikalielagstiftning. Men leverantörer utanför EU omfattas inte av dessa lagkrav och kan därmed sälja produkter som är direkt farliga till svenska och europeiska konsumenter. En ökad medvetenhet och ett kunskapslyft behövs för konsumenter genom ett proaktivt arbete från ansvarig myndighet, rörande de risker som finns med att handla varor från företag utanför EU. I dagsläget är den kunskapen alldeles för låg och det skulle behöva utredas hur information mot konsumenter angående risker skulle kunna stärkas då e-handel direkt med företag från länder utanför EU ökar. Detta är framförallt viktigt när det gäller produkter riktade mot barn.

Kemikalieskatter

Grundläggande för ekonomiska styrmedel är att de måste utformas på ett sådant sätt att de medför en tydlig miljönytta och inte på ett orimligt sätt slår mot svenska företag eller svenska konsumenter.

Skatten på hemelektronik är ett exempel på en kemikalieskatt som är svår att motivera utifrån ett miljöperspektiv, och som fungerar framför allt som en straffskatt på hemelektronik, utan att bidra till att minska förekomsten av farliga kemikalier. Genom denna kemikalieskatt har priserna höjts och konsumenterna vänder sig till billigare aktörer från utlandet, vilket missgynnar svensk konkurrenskraft utan att ge önskad effekt för miljön. Kemikalieskatten har efter införandet setts över för att göras tydligare och minska det administrativa arbetet men Sverigedemokraterna ställer sig fortfarande negativa till kemikalieskattens införande då miljönyttan kan ifrågasättas. Det behöver utredas hur förekomsten av farliga kemikalier i människans närmiljö kan reduceras genom lagstiftning eller genom teknisk utveckling.

Den föregående regeringens utredare har föreslagit ytterligare en kemikalieskatt – en skatt på kläder och skor. Denna nya skatt föreslås för att fasa ut farliga ämnen från produkterna. Enligt förslaget ska alla kläder och skor beskattas, även om de inte innehåller de specifika ämnena. Att fasa ut skadliga ämnen från kroppsnära produkter är bra och regeringen bör göra så utan att införa ytterligare en straffskatt.

Miljöprovning av läkemedel

Läkemedel utgörs av ämnen som är uppbyggda och designade för att ha biologisk effekt. Som sådana kan de potentiellt ge effekter i naturen när de släpps ut. Många läkemedelssubstanser är så pass stabila att de passerar igenom människokroppen oförändrade eller i en annan biologiskt aktiv form. Läkemedel utvecklas och används i stora mängder. Det gäller inte minst receptfria läkemedel. Stora utsläpp görs av ämnet diklofenak, som ingår i smärtlindrande läkemedel. Även utsläpp av ämnen som ingår i hormonpreparat såsom p-piller är omfattande. Flera skadliga ämnen har påvisats ha

negativa effekter på fåglar. Relativt nyligen visade en svensk forskargrupp på stora förekomster i svenska vattendrag. Fynden aktualiserar frågan om huruvida en miljöprövning bör göras i något skede. Det bör åtminstone vara aktuellt gällande receptfria läkemedel. Läkemedlens viktigaste funktion, att rädda liv och förbättra människors hälsa, ska givetvis väga tyngst. Givet utvecklingen av utsläpp och risker för miljön måste prövningar övervägas. En sådan prövning skulle kunna påskynda utvecklingen av medicinskt likvärdiga preparat med lägre miljöeffekter och alternativa behandlingsmetoder. En utredning behöver tillsättas för att se på hur en miljöprövning skulle kunna utformas som en del i godkännandeprocessen för läkemedel och som en del i förskrivning av sådana, samt vilka konsekvenser som olika regleringsformer kan få.

Kemikalieinspektionen

Kemikalieinspektionens handläggningstider har tidigare varit ett problem, och kritik har riktats såväl från branschen som från Justitiekanslern. Åtgärder har vidtagits, vilket av allt att döma har förbättrat situationen. Ansträngningarna bör fortgå så att handläggningen av nya kemikalieansökningar förenklas ytterligare, till förmån för olika intressen i samhället. Man bör i sammanhanget även kontinuerligt sträva efter att dämpa kostnaderna för svenska företag, i synnerhet småföretag. Samarbete med andra myndigheter och branschorganisationer bör prioriteras.

Godkännande av bekämpningsmedel

Tillgången på lämpliga växtskyddsmedel är viktigt för att det svenska lantbruket ska kunna bibehållas och utvecklas. Det är av stor vikt att Sverige tillämpar ett ömsesidigt erkännande och accepterar information om svenska förhållanden inom ramen för samrådsprocessen.

Handläggningen kring ansökningar bör förenklas avseende godkännande av växtskyddsmedel och myndigheterna bör sträva efter en större harmonisering med övriga EU-länder i fråga om ansökningar om godkännande och dispenser. Det är viktigt att i detta arbete ha ett brett perspektiv, där hänsyn tas till såväl företagets intressen som de övergripande miljökonsekvenserna av ökad import. Det senare blir resultatet om svenska jordbrukare inte kan konkurrera med aktörer i andra länder.

Skatt på bekämpningsmedel

Användningen av bekämpningsmedel i Sverige styrs av ett omfattande regelverk för godkännande, hantering och miljöövervakning. Bedömningar av bekämpningsmedel och fortsatt breda säkerhetsmarginaler vad gäller miljö och hälsa, är att föredra. Däremot finns ingen anledning att lägga extra skatt på dessa produkter när de väl har godkänts, eftersom detta i praktiken slår direkt mot det svenska jordbrukets konkurrenskraft. Bättre är möjliggörande av alternativ, exempelvis mekanisk bekämpning av ogräs, genom sänkt dieselskatt för ökad lönsamhet i jordbruket, samt mer tillämpad forskning för nya typer av material. Kemikalieanvändningen kan alltså styras mot minskade nivåer genom att skapa konstruktiva alternativ och genom forskning och utveckling.

Tillgång till rent vatten

Även om Sverige har varit förskonat från krig under en mycket lång tid, drabbas landet av andra kriser, såsom extremväder och andra katastrofer. Det är viktigt att vi står förberedda och kan upprätthålla viktiga samhällsfunktioner även i tider av kris. En basal förnödenhet är tillgången till rent vatten. Därför bör regeringen verka för att säkerställa Sveriges beredskap gällande försörjning av kemikalier som används till rening av vatten och avlopp.

Sanering av västerhavet från kemiska stridsmedel och ammunition

Det finns cirka 20 000 ton kemiska stridsmedel som ligger på havsbotten utanför Måseskär. De dumpades där efter andra världskriget. Varje Skandinav borde vara mycket orolig över den förestående naturkatastrofen, vare sig man bor i Norge, Danmark eller Sverige. Miljön i Västerhavet är en global fråga som stäcker sig över nationsgränser.

EU måste ta ansvar för den tickande miljöbomben som när som helst kan brisera när dessa kärn med kemiska stridsmedel rostar sönder. Det har visat sig att stora mängder kemiska stridsmedel redan läckt ut vid Måseskär. Att åtgärder som ”En utredning om fiskeförbud i området pågår” är inte tillräckligt. Dessa vrak och dumpningsplatser måste snarast saneras från dessa kemiska stridsmedel. Detta är en infekterad fråga som ingen vill ta ansvar för, icke desto mindre är åtgärder nödvändiga om vi ska undvika en katastrof av sällan skådat slag. Regeringen bör snarast lyfta denna fråga både nationellt och på EU-nivå.

Martin Kinnunen (SD)

Staffan Eklöf (SD)

Elsa Widding (SD)

Beatrice Timgren (SD)

Björn Tidland (SD)

Mats Nordberg (SD)